

Sorsfotók

Beszélgetés Sipos Lászlóval

Sorsfotók a címe Sipos László Fors-ter-érmes fotóművész legújabb albumának. A napokban megjelent 104 oldalas, nagyalakú fotóskönyv alcíme: Élet(mű)album. Valóban egy teljes fotós-életmű album ez?

Mint ahogy Szabó Tamás, az Örökségünk Könyvkiadó igazgatója előszavában kedvesen rámutatott erre, ha a „Díszletek az örökkévalóságnak” című dupla albumot - melyben az Angkort és a khmereket áldomtuk újjá -, valamint a fotóalbumként is lapozgatható műemlékvédelmi könyveimet is számításba vesszük, akkor a Sorsfotók már a tizedik a fotós köteteim sorában. Bizonyos szempontból akár életműalbumnak is tekinthető. Ám korántsem véletlen, hogy én - talán némi óvatosságból alkalmazott sajátos hangsúlykiemeléssel - élet(mű)albumnak neveztem, utalva arra is, hogy a tizedik album az Emberre fókuszál. Szándékom és hitem szerint az Ember és a Sors egyetemes viszonyára, az esendők méltóságára és megindító nagyszerűségére.

Eddigi albumai a műemlék és a környezet, az Idő és az Időtlenesség viszonyát boncolgatták. Most azonban teljesen más a koncepció...

Valóban így van, bár esetemben nem előzmények nélküli ez, hiszen tavaly januárban Nyíregyházán, áprilisban pedig Bodrogszerdahelyen (Streda nad Bodrogom, Szlovákia) nyílt kiállításom „Sorsfotók”, illetve „Arcok és sorsok - Tvára a osudy” címmel. Legutolsó fotóalbumom, az „...és a khmerek” is már hangsúlyozottan foglalkozott a világcsodákat létrehozó emberekkel, a kolostorokban élő szerzetesekkel, a kambodzsai falvak asszonyaival és gyermekeivel.

A következő lépést pedig már a mostani album jelentette, melyben 113 fekete-fehér fotográfia található. Életműalbumhoz illően, ezúttal a fotók egy negyedszázadot ölelnek át.

Ha pontos akarok lenni, az album képei közül a legelső még 1988-ban, Közép-Ázsiában készültek, a legutolsók pedig alig néhány hónappal ez előtt. Fekete-fehérek, mint albumaim többségében, mert vallom, hogy ez még inkább kiemeli a fotográfia lényegét, időtlenségét, az arcokon tükröződő sorsok örökérvényűségét. A fókuszban mindenütt az Ember áll, de nem „steril” környezetben, nem műtermi vagy insturkciókkal beállított képeken. Olykor-olykor - gamat sem meghazudtolva

- fontos szereplővé válik a háttér is. A háttér, melyen a teremtett természet tájai, tibeti hágók, jemeni völgyek, a Mekong, a Titicaca-tó, Beszkidek vagy a Himalája erdei sejlenek föl. Vagy az olyan háttér, melyen az emberalkotta építmények, arab óvárosok, Machu Picchu, az ecsmiadzi főszékesegyház, egy taskenti medresze, a sarajevói karavánszeráj, Galway kis főutcája, Rió belvárosa, Shakespeare szülőháza, egy nepáli szentély, egy erdélyi kastély, egy ibán hosszúház, vagy a maja pálmakunyhók láthatók.

Ezek a fotográfiai távoli sorsok fotói, avagy egyben az Ön életének is tanúságtevői?

Legutóbbi - az Ünnepi Könyvhét záróeseményeként rendezett - kiállításom megnyitóján mondta Gerliczky András, a neves író és irodalomtörténész, hogy még műemlékfotóimon is ott az Ember és a Sors. Hiszen - idézem Öt - „ki ne látná a márokpapi templomocská falainál a húsvétot friss meszeléssel megtisztelő falusi asszonyokat! Ki ne látná a lónyai templom szószékkoronája alatt a protestáns lelkész zsoltáros áhítatát és ótestamentumi dörgedelmeit! Ki ne látná Szamarkand sikátoraiban a Kelet bazári nyüzsgését, édes ízeit, fűszeres illatait! Ki ne látná Iszfahán örmény katedrálisának falaiban évszázadok hűség-gel őrzött Krisztus-hitét!” Most azonban „csak” az emberekről, a velem valahol valamilyen kapcsolatba került emberek életéről mesélek. Az album fotói így az én sorsom tanúi is egyben, arról is elmondanak ezt-azt.

Ahogy a világhírű filmrendező, Makk Károly írta Önről: „lehet úgy képekben beszélni, ahogy az Sipos László elmélyült tehetségéből telik...”

Ez egy különösen megtisztelő mondat, egy általam különösen tisztelt embertől. Ezzel is indul albumom.

És milyen út van Ön mögött?

Én mindig a magam útját jártam! Több kecsgető ajánlatot hártottam el, sok-sok lehetőség mellett mentem el, ha nem volt összeegyeztethető elképzeléseimmel, vagy ízlésemmel. Idegenforgalmi és kereskedelmi fotókat sosem készítettem. Az önmagáért való és a „de szép” sem izgatott. Mindig a mélység, a többrétegű és a többértelmű vonzott. Nem szép fotókat akartam készíteni, hanem igazakat.

Ennek ellenére nem az íróasztalfióknak fotóztott, s a siker sem került el.

Kezdetől fogva megadott, hogy műemlék- és falképfotóim műemlékvédelmi és művészeti folyóiratokban, szaklapokban jelenhettek meg, rangos kiállításokon vehettek részt, itthon és külföldön. Egy-egy fotográfiám - engem is meglepően - nagy „karriert” futott be,

ahogy írták: emblematikussá vált. Ilyen a mostani album címlapfotója, a „Tibeti Madonna” is, mely magyar, angol és németnyelvű albumokon kívül több folyóiratban is napvilágot látott, s szerepelt számos hazai és külföldi kiállításon is. A mostani album képei azonban - öt kivételével - most először tárulnak az Olvasó elé. A fotók - reményeim szerint - egy sajátos gondolati úton vezetnek végig. Mint az antik eposzok, az isteneknek (szent hiteknek) szóló fohászokkal indulnak, majd az emberi lét aspektusait villantják föl. Az oldalpárok képei többnyire szándékoltan felelgetnek egymásnak, rezonálnak egymásra, vagy folytatják egymást. Van, hogy ugyanott készültek (sőt, egy-egy kiemelt részletről van szó) és van, hogy egy gondolat, vagy csak a humor kapcsolja őket össze.

Az eddigi fotóalbumaitól eltérően most - divatos szóval élve - kommenteket is fűz a képekhez...

Sokat töprengtem és vívódtam azon, hogy írjak-e a fotókhoz szöveget? Hiszem és vallom, hogy ha egy kép nem szólal meg, akkor felesleges bármilyen hozzáfűzött kommentár. Ámde most akkora volt a nyomás, hogy - a mögöttes információk és a ráhangolás okán - engedtem. Nem adtam föl teljesen az elveimet, hanem egy még vállalható kompromisszumot kötöttem. Hagyom a fotográfiaikat, pontosabban az azokon megörökített embereket, azok szemét, arcát, kezét, testtartását beszélni. Amit hozzáfűzök, az legfeljebb csak egy-egy háttér-információ, vagy személyes élmény.

Kellett ez azért is, mert a fotók öt földrész több mint negyven országában, sokszor távoli és idegen kultúrákban készültek...

Kétségkívül van valami etnográfiai ízük! Ezt néhol a képekhez fűzött szöveggel is hangsúlyoztam. Így pillanthatunk be az ausztrál őslakók, az ajmarák, a batakok, a berberok, az ibánok, a hinduk, a karenek, a khmerek, a kecsua és a maja indiánok, a padangok, a serpák, a sonák, a zuluk és a többiek mindennapjaiba, ünnepeibe, ha úgy tetszik az életébe. Tehettem, mert nem távollágtartó turistaként érkeztem hozzájuk, hanem sokszor napokat-heteket tölthettem közöttük.

Végezetül: mit üzen az olvasóinknak?

Szívből kívánom, hogy lapozgassák és nézegessék ezt az albumot olyan szeretettel, mint amilyenell én készítettem, megörökítendő az általam megismert és megkedvelt, hol csak elfogadott, hol viszont megcsodált Embereket.

Kulimár János